

«Зобов'язання [Текст] : офіц. текст : за станом на 18.03.2014 / Мінфін України ; Наказ, Положення від від 31.01.2000 № 20. — К. : МФУ, 2014. — Доступно з мережі Інтернет : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00> (дата звернення 10.12.14). — Назва з екрана.

6. Щодо відображення у бухгалтерському обліку авансових внесків з податку на прибуток [Текст] : офіц. текст : за станом на 24.01.2013 р. /Лист Міністерства фінансів України від 24.01.2013 № 31-08410-06-5/2297. — Доступно з мережі Інтернет : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=362830&cat_id=293538 (дата звернення 10.12.14). — Назва з екрана.

УДК 657.4

Садовська Ірина

к.е.н., професор, завідувач кафедри

Воздіган Артем

Луцький національний технічний університет

м. Луцьк

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Анотація

У статті проаналізовано поняття «амортизаційна політика», розглянуто історію зародження та формування в бухгалтерського обліку суб'єктів господарювання. Зазначено пропозиції щодо вдосконалення амортизаційної політики держави в умовах економічного розвитку та глобалізації економіки.

Ключові слова: амортизаційна політика, амортизаційні відрахування, метод амортизації.

На формування фінансових результатів діяльності підприємства впливають різноманітні фактори. Провідне місце у такій системі належить амортизації, як окремому елементу витрат. Тому проблемні питання амортизаційної політики держави та суб'єктів господарювання постійно перебувають у полі зору вчених-економістів. Предметом особливої уваги є висвітлення проблемних питань амортизаційної політики держави, як складової частини господарського механізму управління економікою [1].

Амортизація ніколи не втрачала актуальності, завжди залишалась дискусійним питанням та знайшла своє відображення у багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідженнях. Економісти в різні історичні періоди ставились до визначення «амортизація» по-різному – одні її заперечували, як об'єктивну реальність, а інші, навпаки, стверджували, що оскільки вона є об'єктивною реальністю, то нею можна «керувати». Проте, амортизація як економічне явище

має складну і неоднозначну сутність. Найбільш обґрунтовано вона висвітлювалася в наукових працях зарубіжних вчених таких як: А. Е. Фукс, А. С. Литтлтон, А. М. Бірман, И. Ф. Шер, Ж.Г. Курсель-Сенель, Я. В. Соколова, Дж. М. Кейнс, Фридрих и Вера Лутц.

Значний вклад у вирішення проблем формування амортизаційної політики внесли також і українські вчені, такі як: С. Голов, О. Коваль, О. Подолянчук, Л. Городянська, Г. Кірейцев, П. Орлов, С. Орлов, М. Чумаченко А. Чорнолуцька, Н. Іщенко, О. Кузьмін, С. Князь, О. Вівчар, Л. Мельник та інші.

Праці науковців були спрямовані на дослідження особливостей суті амортизації в історії, методів нарахування амортизації та процесу відтворення капіталу та основних засобів підприємства.

Метою публікації є визначення економічної природи механізму, а також інструментів амортизаційної політики держави.

Амортизаційна політика - це складова інвестиційної політики, що являє собою дії держави з регулювання процесу перенесення вартості засобів праці на створюваний продукт з наступним їх відновленням. Елементами амортизаційної політики є амортизаційні відрахування, норми амортизації, оцінка та переоцінка основного капіталу, методи нарахування амортизації, порядок використання коштів амортизаційного фонду [2].

Амортизаційну політику радянського періоду та незалежної України можна поділити на 5 етапів: 1 – від 1917р. до 01.07.1997р.; 2 – від 01.07.1997 до 01.07.2000р.; 3 – від 01.07.2000р. до 01.07.2004р.; 4 – від 01.07.2004р. до 01.01.2011р.; 5 – після 01.01.2011р.

На першому етапі формування законодавчих норм амортизаційної політики в Україні розпочалося після революції 1917 року та завершення громадянської війни у тодішній Російській імперії. Серед найважливіших завдань більшовицької влади було відновлення діяльності фабрик і заводів та розвиток на їх основі суспільної власності. Таким чином, поступово утворюється соціалістичний механізм господарювання, важливим важелем якого є формування системи амортизації засобів праці [3].

Формування правових засад уже незалежної України розпочалися не відразу. У перші роки, після набуття Україною незалежності, підприємства здійснювали нарахування амортизації основних засобів згідно з нормами, що були введені в дію 22 грудня 1990 року Постановою Ради Міністрів СРСР №1072 з подальшими змінами.

Першим власним нормативно-правовим актом, що регулював питання щодо амортизаційної політики підприємств, був лист Мінфіну УРСР і Мінекономіки УРСР №04-5033/21-31/31 від 25 січня 1991 року «Про нарахування амортизації», яким було визначено амортизаційні відрахування на повне відновлення основних засобів. Тому з метою прискорення науково-технічного прогресу були впроваджені норми амортизаційних відрахувань тільки на повне відновлення основних фондів. Ці норми амортизації були встановлені по видах основних засобів відповідних галузей економіки, їхній розмір визначався нормативним терміном служби окремих об'єктів, що розраховувався залежно від технічних й економічних факторів.

На другому етапі було здійснено суттєву корекцію щодо амортизаційної

політики. Так, з набуттям чинності Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» №283/97-ВР від 22 травня 1997 р. було змінено методологію обліку, змінено класифікацію та змінено підхід до нарахування амортизації відповідно змінено норми амортизації, які не обґрунтовані жодною економічною методикою, а встановлені адміністративним шляхом.

Цей спосіб законодавчого руху сум амортизації, значною мірою збільшив величину оподаткованого прибутку та знизив потенційні можливості підприємств по самофінансуванню [4].

На третьому етапі відповідно до Закону України від 29 грудня 1998 року №371 XIV, внесена зміна, відповідно до якої, для підприємств різної форм власності встановлюються обов'язкові відрахування в розмірі 20-10% амортизації в державний бюджет для реалізації заходів щодо структурної перебудови економіки.

У цьому випадку у підприємств підвищується сума використовуваних амортизаційних відрахувань для відтворення основних фондів до 80-90% замість 60-70% до прийняття дійсного закону. У той же час включення повної суми амортизації у валові витрати зменшує суму оподаткованого прибутку. У той же час амортизаційні відрахування виділені в окремий елемент, що враховується при визначенні оподаткованого прибутку.

Це призвело до того що, використання нелінійного методу нарахування амортизації сприяє вповільненню процесу по відтворенню основних засобів та в остаточному підсумку впливає на якість продукції і надаваних послуг. Стан обладнання галузей після тривалої експлуатації не відповідає вимогам науково-технічного прогресу, що вимагає все більших коштів для підтримки їх у належному стані.

На четвертому етапі, що бере свій початок з 1 липня 2004 року на підставі Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств», зі змінами, внесеними Законом України від 01 липня 2004 року №1957-ІУ підвищуються щоквартальні норми амортизації кожної із груп основних фондів у розрахунку на податковий квартал. Створюється додаткова четверта група основних засобів, пов'язаних із прискореним процесом впровадження інформаційних технологій для забезпечення кращої ефективності виробничої та інвестиційної діяльності підприємств.

З'являється нове поняття «податковий облік», який законодавчо став зверхньо над бухгалтерським обліком. Впровадження нової амортизаційної політики та встановлення високих норм амортизації було суттєвим кроком вперед і сприяло формуванню підприємствами власних джерел фінансування капітальних інвестицій.

На п'ятому етапі у 2011 році введено в дію Податковий кодекс України, яким законодавці пропонують цілком нову методику нарахування амортизації основних засобів. Передбачений Податковим кодексом порядок її нарахування є ідентичним до порядку, викладеного в П(С)БО №7, оскільки пропонується використовувати такі ж методи амортизації основних засобів [5]. Слід наголосити, що новацією Податкового кодексу є встановлення мінімально допустимих термінів корисного використання об'єктів основних засобів [6].

Таким чином, дослідивши еволюцію розвитку амортизаційної політики

України, можна сказати, що на сучасному етапі вона є недосконалою. Так, негативним є те, що зберігається фіскальний підхід до амортизаційної політики.

На нашу думку, Україна потребує переходу на ліберальний підхід до формування амортизаційної політики, що сприятиме фінансовому зміцненню підприємств та посиленню їх орієнтації на сигнали ринку. Підприємства з низькою та від'ємною рентабельністю зможуть обрати метод, який мінімізує навантаження на витрати виробництва; рентабельні підприємства матимуть широкі можливості для мобілізації інвестиційних ресурсів за рахунок податкових пільг. Прискорена амортизація використовуватиметься переважно у сфері оподаткування і не впливатиме – через витрати виробництва – на ціну продукції. Розмежування економічної та податкової функцій амортизації зменшує ризик інфляційного навантаження на економіку.

Основні принципи побудови нової амортизаційної моделі базуватимуться на досвіді розвинених країн, але не механічно перенесені, а адаптовані до специфіки перехідної економіки України.

Список використаних джерел

1. Статкевич, І.Р. Проблемні питання амортизаційної політики України в сучасних умовах [Електронний ресурс] / І.Р.Статкевич І.Р., В.Й.Бакай В.Й. – Режим доступу : http://lubbook.net/book_654_glava_15_Problemn%D1%96_pitannja_amortiza%D1%81.html
2. Щирська, О.В. Бухгалтерський облік в забезпеченні амортизаційної політики держави та підприємства / О. В. Щирська // Вісник ЖДТУ – 2012. – № 1 (59) – С. 233-236.
3. Трофимчук, В.Я. Історичний аспект розвитку амортизаційної політики в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ecan/2011_9_2/pdf/trofymchuk.PDF
4. Новицька, С.С., Сутність амортизаційної політики і її вплив на ефективність роботи підприємства [Текст] : навчально-методичний посібник для студентів економічних спеціальностей / С.С.Новицька, Н.Ю.Потапова-Сінько Н.Ю. – Одеса : ОНАЗ ім. О.С. Попова. – 2006. – 98 с.
5. Про затвердження Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [Текст] : офіц. текст : за станом на 18.03.2014 р. / Мінфін України ; Наказ, Положення від 27.04.2000 № 92. — Доступно з мережі Інтернет : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення 06.10.14). — Назва з екрана.
6. Податковий кодекс України [Текст] : офіц. текст : за станом на 01.10.2014 / Верховна Рада України ; Кодекс України, Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2011. — № 13—14, № 15—16, № 17, ст. 112. — Відомості доступні також з мережі Інтернет : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/print1391419053853552> (дата звернення 02.11.14). — Назва з екрана.

